21/05/2023

Οι «Ισαπόστολοι» Άγιοι Κωνσταντίνος και Ελένη και η σημασία του «εν τούτω νίκα»

/ Βίοι Αγίων

Κάθε χρόνο στις 21 Μαΐου η1 Ορθόδοξη Εκκλησία τιμά τη μνήμη του Ρωμαίου αυτοκράτορα Κωνσταντίνου του Μεγάλου και της μητέρας του Ελένης. Μάλιστα τους ονομάζει και «Ισαποστόλους» ακριβώς για τις μεγάλες υπηρεσίες που πρόσφεραν στον Χριστιανισμό

Το έργο των **Αγίων Κωνσταντίνου και Ελένης** σήμερα φαντάζει πιο επίκαιρο από ποτέ, με δεδομένες τις προκλήσεις που αντιμετωπίζει ο ελληνισμός, η ορθοδοξία αλλά και ο κόσμος εν γένει.
Ο Μέγας Κωνσταντίνος (272-337 μ.Χ.) βασιλεψε από το 306 μ.Χ. έως τον θάνατό του. Με το διάταγμα του περί ανεξιθρησκείας (313 μ.Χ.) σταμάτησε τους διωγμούς κατά των Χριστιανών. Το 325 μ.Χ. συγκάλεσε την **Α’ Οικουμενική Σύνοδο** στη Νίκαια της **Μικράς Ασίας,** την οποία προσφώνησε αυτοπροσώπως.

- **Γράφει η Δέσποινα Σωτηρίου**

Η σύνοδος αυτή θεωρείται θεμελιώδης για την πορεία του Χριστιανισμού, καθώς καταδίκασε την αίρεση του Αρειανισμού και διαμόρφωσε το δόγμα του («Σύμβολο της Πίστεως»).

Ως γενέτειρα πόλη του **Μεγάλου Κωνσταντίνου** αναφέρεται τόσο η Ταρσός της Κιλικίας όσο και το Δρέπανο της Βιθυνίας. Ωστόσο, η άποψη που επικρατεί φέρει τον Μέγα Κωνσταντίνο να γεννηθεί στη Ναϊσό της Άνω Μοισίας (σημερινή Νις της Σερβίας).

Ο Πατέρας του ήταν ο Κωνστάντιος και μητέρα του η Αγία Ελένη, θυγατέρα ενός πανδοχέα από το Δρέπανο της Βιθυνίας. Η βασιλομήτωρ Ελένη (246/250 – 327/330) βρήκε τον Τίμιο Σταυρό στους Αγίους Τόπους και χρηματοδότησε την ανέγερση χριστιανικών ναών σε πολλά μέρη της αυτοκρατορίας.

Στην αυλή του Διοκλητιανού
Το 305 μ.Χ. ο Κωνσταντίνος ευρίσκεται στην αυλή του αυτοκράτορα Διοκλητιανού στη Νικομήδεια με το αξίωμα του Χιλιάρχου. Μετά το θάνατο του Κωνστάντιου, ο στρατός ανακήρυξε το Μέγα Κωνσταντίνο Αύγουστο. Μετά από μια σειρά ιστορικών γεγονότων συγκρούεται με το Μαξέντιο, υιό του Μαξιμιανού, ο οποίος πλεονεκτούσε στρατιωτικά, γιατί ο στρατός του Μεγάλου Κωνσταντίνου ήταν καταπονημένος και αριθμητικά μικρότερος.

Η επαφή του με τον Αληθινό Θεό
Άρχισε, λοιπόν, να προσεγγιστεί στον Θεό, υψώνοντας το δεξί του χέρι και ικετεύοντάς τον να αποκαλυφθεί. Ενώ προσευχόταν, διαγράφεται στον ουρανό μια πρωτόγνωρη θεοσημία. Το απόγευμα στον ουρανό το τρόπαιο του Σταυρού, που έγραφε «τούτῳ νίκα». Και ενώ προσπαθούσε να κατανοήσει τη σημασία αυτού του μυστηριακού θεάματος, τον κατέλαβε η νύχτα.

Τότε εμφανίστηκε ο Κύριος στον ύπνο του μαζί με το σύμβολο του Σταυρού και τον προέτρεψε να κατασκευάσει απομίμηση αυτού και να το εργαστεί ως φυλακτήριο στους πολέμους.

Έχοντας ως σημαία του το Χριστιανικό λάβαρο, αρχίζει να προελαύνει προς τη **Ρώμη** εκμηδενίζοντας κάθε αντίσταση. Όταν φθάνει στη Ρώμη ενδιαφέρεται για τους Χριστιανούς της πόλεως. Όμως το ενδιαφέρον του δεν περιορίζεται μόνο σε αυτούς. Πολύ σύντομα πληροφορείται για την πενιχρή κατάσταση της **Εκκλησίας της Αφρικής** και ενισχύει από το δημόσιο ταμείο τα έργα διακονίας αυτής.

Η ανεξιθρησκεία και η αρχή της εγκαθίδρυσης του Χριστιανισμού
Το Φεβρουάριο του 313 μ.Χ., στο Μεδιόλανο, όπου γίνεται ο γάμος του Λικινίου με την Κωνσταντία, η αδελφή του Μεγάλου Κωνσταντίνου, επέρχεται μια ιστορική συμφωνία μεταξύ των δύο ανδρών που καθιερώνει την αρχή της ανεξιθρησκείας.

Μόλις ο **Μέγας Κωνσταντίνος** πληροφορήθηκε τα όσα θλιβερά συνέβαιναν στην **Αλεξάνδρεια**, απέστειλε τον πνευματικό του σύμβουλο Όσιο, Επίσκοπο Κορδούης της Ισπανίας, επιστολή στον Επίσκοπο Αλεξανδρείας Αλέξανδρο (313 – 328 μ.Χ.) και τον Άρειο. Η προσπάθεια επιλύσεως του θέματος δεν ευδοκίμησε. Έτσι αποφασίστηκε η σύγκλιση της Α’ Οικουμενικής Συνόδου στη Νίκαια της Βιθυνίας το 325 μ.Χ.

Η περιγραφή της εναρκτήριας τελετής από τον ιστορικό **Ευσέβιο** είναι ομολογουμένως ενδιαφέρουσα. στο μεσαίο οίκο των ανακτόρων είχαν προσέλθει όλοι οι σύνεδροι. Επικρατούσε απόλυτη σιγή και όλοι περίμεναν την είσοδο του αυτοκράτορα, τον οποίο οι περισσότεροι θα έβλεπαν για πρώτη φορά.

Ο **Κωνσταντίνος** εισήλθε ταπεινά, με σεμνότητα και πραότητα. στην ομιλία του προς τη Σύνοδο χαρακτηρίζει τις ενδοεκκλησιαστικές συγκρούσεις ως το μεγαλύτερο δεινό και από τους πολέμους. Ο λόγος του υπήρξε ευθύς και σαφής. Δεν ήθελε να ασχοληθεί παρά μονάχα με θέματα που αφορούσαν στην ορθοτομία της πίστεως. Η κρίσιμη φράση του, *«περὶτῆς πίστεως σπουδάσωμεν»*, διασώζεται σχεδόν από όλους τους ιστορικούς συγγραφείς.

Μετά το πέρας των εργασιών της Συνόδου ο αυτοκράτορας ανέλαβε πρωτοβουλίες για την εδραίωση των αποφάσεών της. Απέστειλε εγκύκλιο επιστολή προς την Εκκλησία της Αιγύπτου, Λιβύης, Πενταπόλεως, Αλεξανδρείας, στην οποία γνωστοποιεί τις αποφάσεις της Συνόδου.

Η τελευταία περίοδος της ζωής του **Μεγάλου Κωνσταντίνο**υ είναι αυτή που οδηγεί στο πνευματικό απόγειό της. Ο Άγιος, κατά τον Απρίλιο του 337 μ.Χ., αισθάνεται τα πρώτα σοβαρά συμπτώματα κάποιας ασθένειας.

Το κάτω μέρος παλιάς εικόνας σε ναΐσκο του Ληξουρίου. Πιθανόν αποτελεί δέησις των κτητόρων του ναού. Εικονίζονται από αριστερά προς τα δεξιά, ο Άγιος Γεράσιμος Κεφαλληνίας, οι βασιλείς : Αγία Ελένη και Μεγάλος Κωνσταντίνος και ο απόστολος Παύλος . Ενδιαφέρον παρουσιάζει η αγιογραφική παράσταση για τη θεματική της, καθώς και του ότι οι βασιλείς - άγιοι "στηρίζουν " τον Χριστιανισμό ακουμπώντας τα χέρια με τους αγίους που βρίσκονται στα άκρα της εικόνας. Επιμέλεια : Γεράσιμος Σωτ. Γαλανός

Βλέποντας την υγεία του να δεινωθεί θεώρησε σκόπιμο να μεταβεί στην πόλη **Ελενόπολη της Βιθυνίας**, που είχε ονομαστεί έτσι λόγω της Αγίας μητέρας του. Εκεί παρέμεινε στο ναό των Μαρτύρων, όπου ανέπεμπε ικετήριες ευχές και λιτανείες προς τον Θεό. Ο **Μέγας Κωνσταντίνος** αντιλαμβάνεται πως η επίγεια ζωή του πλησιάζει στο τέλος της.

Η **μνήμη του θανάτου** καλλιεργείται στην καρδιά του και τον οδηγεί στο μυστήριο της μετάνοιας και του βαπτίσματος. Μετά από αυτά καταφεύγει σε κάποιο προάστιο της Νικομήδειας, συγκαλεί τους Επισκόπους και τους απευθύνει τον εξής λόγο: «Αυτός ήταν ο καιρός που προσδοκούσα από παλιά και διψούσα και ευχόμουν να καταξιωθή της εν Θεώ σωτηρίας. Ήλθε η ώρα να απολαύσουμε και εμείς την αθανατοποιό σφραγίδα, ήλθε η ώρα να συμμετάσχουμε στο σωτήριο σφράγισμα, πράγμα που κάποτε επιθυμούσα να κάνω στα ρείθρα του Ιορδάνου, στα οποία, όπως παραδίδεται, ο Σωτήρας μας έλαβε το βάπτισμα εις ημέτερον τύπον. Ο Θεός όμως, που γνωρίζει το συμφέρον, μας αξιώνει να λάβουμε το βάπτισμα εδώ. Ας μην υπάρχει, λοιπόν, καμία αμφιβολία.

Γιατί και εάν ακόμη είναι θέλημα του Κυρίου της ζωής και του θανάτου να συνεχιστεί η επίγεια ζωή μας και να συνυπάρχω με το λαό του Θεού, θα πλαισιώσω τη ζωή μου με όλους εκείνους τους κανόνες που αρμόζουν στον Θεό».

Η Κοίμηση του Αγίου

Μετά το βάπτισμα ο Άγιος Κωνσταντίνος δεν ξαναφόρεσε τον αυτοκρατορικό χιτώνα, αλλά παρέμεινε ενδεδυμένος με το λευκό ένδυμα του βαπτίσματος, μέχρι την ημέρα της κοιμήσεως του το 337 μ.Χ. Η ημέρα εορτασμού της Πεντηκοστής, γράφει ο ιστορικός Ευσέβιος.

Είναι χαρακτηριστικός ο τρόπος με τον οποίο περιγράφει ο **Ευσέβιος** τα γεγονότα, τα οποία ακολούθησαν την κοίμηση του Αγίου. Όλοι οι σωματοφύλακες του αυτοκράτορα, αφού έσχισαν τα ρούχα τους και έπεσαν στο έδαφος, έκλαιγαν και φώναζαν δυνατά, σαν να μην έχαναν το βασιλέα τους, αλλά τον πατέρα τους. Οι ταξίαρχοι και οι λοχαγοί έκλαιγαν τον ευεργέτη τους. Οι δήμοι ήταν λυπημένοι και κάθε κάτοικος της Κωνσταντινουπόλεως πενθούσε, σαν να έχανε το κοινό αγαθό.

Αφού οι στρατιωτικοί τοποθέτησαν το σκήνωμα του Αγίου σε χρυσή Λάρνακα, το μετέφεραν στην Κωνσταντινούπολη και το εναπόθεσαν στο βάθος του βασιλικού οίκου. Το ιερό λείψανό του ενταφιάσθηκε στο ναό των Αγίων Αποστόλων. Δίκαια η ιστορία τον ονόμασε Μέγα και η Εκκλησία Ισαπόστολο.

Η Αγία Ελένη

Η Αγία έδειξε την ευσέβεια της με πολλές ευεργεσίες και την ανοικοδόμηση νέων **Εκκλησιών** στη Ρώμη (Τιμίου Σταυρού), στην Κωνσταντινούπολη (Αγίων Αποστόλων), στη Βηθλεέμ (βασιλική της Γεννήσεως) και επί του Όρους των Ελαίων (βασιλική της Γεθσημανής). Η Αγία Ελένη πήγε στο 326 μ.Χ. στην Ιερουσαλήμ, όπου «μὲ μέγαν κόπονκαὶπολλὴνἔξοδονκαὶ φοβερίσματα ηὗρεντὸντίμιονσταυρὸνκαὶτοὺςἄλλους δύο σταυροὺςτῶνληστῶν», όπως γράφει ο Κύπριος Χρονογράφος Λεόντιος Μαχαιράς. Επιστρέφοντας στην Κωνσταντινούπολη, έναν χρόνο μετά την εύρεση του Τιμίου Σταυρού του Κυρίου, η Αγία Ελένη πέρασε και από την Κύπρο.

Η **Αγία Ελένη** κοιμήθηκε μάλλον το 327 μ.Χ. σε ηλικία ογδόντα ετών. Ο ιστορικός Ευσέβιος γράφει ότι η Αγία προαισθάνθηκε το θάνατό της και με τη διαθήκη άφησε την περιουσία της στον υιό της και τους εγγονούς της.

Όπως ήταν φυσικό, ο υιός της μετέφερε το τίμιο λείψανό της στην Κωνσταντινούπολη και την ενταφίασε στο ναό των Αγίων Αποστόλων. Η Σύναξη αυτών ετελείτο στη Μεγάλη Εκκλησία, στο ναό των Αγίων Αποστόλων και στον ιερό ναό αυτών στην κινστέρνα του Βώνου